

<https://doi.org/10.52326/csd2024.32>

ANALYSIS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT PRACTICES IN THE EUROPEAN UNION: A PERSPECTIVE ON ACHIEVED SUCCESSES AND ENCOUNTERED CHALLENGES

ANALIZA PRACTICILOR DE DEZVOLTARE SUSTENABILĂ ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ: O PERSPECTIVĂ ASUPRA SUCESELOR OBTINUTE ȘI PROVOCĂRILOR ÎNTÂMPINATE

Ala OBERȘT

Universitatea Tehnică a Moldovei, bd. Ștefan cel Mare, 168, MD-2004, Chișinău, Republica Moldova

Abstract: the article examines the global and European context of sustainable development, addressing both achievements and challenges in implementing this integrative concept. The adoption of international frameworks, such as the 2030 Agenda and the Paris Agreement, has established a shared foundation for mobilizing government and private sector efforts toward a balanced transition across economic, social, and environmental dimensions. The European Union (EU) positions itself as a central global actor in promoting sustainability through initiatives like the European Green Deal and the Biodiversity Strategy for 2030. However, their implementation faces significant challenges, including the intensification of climate change, economic pressures, social disparities, and the reconfiguration of global supply chains. Alongside remarkable progress in reducing greenhouse gas emissions and advancing the circular economy, deficiencies persist in waste management, biodiversity conservation, and energy infrastructure expansion. This paper highlights the need for integrated approaches tailored to national specificities to achieve sustainable development goals and strengthen cohesion at both European and international levels.

Keywords: *biodiversity, circular economy, energy transition, environmental challenges, global frameworks, greenhouse gas reduction, policy integration, social equity, sustainable development goals.*

JEL code: *Q01, Q56*

Rezumat: articolul investighează contextul global și european al dezvoltării durabile, abordând realizările și provocările în implementarea acestui concept integrator. Adoptarea unor cadre de referință internaționale, precum Agenda 2030 și Acordul de la Paris, a oferit o bază comună pentru mobilizarea eforturilor guvernelor și ale sectorului privat în vederea unei tranziții echilibrate pe dimensiunile economică, socială și de mediu. Uniunea Europeană (UE) se afirmă drept un actor global central în promovarea sustenabilității prin inițiative precum Pactul Verde European și Strategia pentru Biodiversitate 2030. Cu toate acestea, implementarea acestora întâmpină dificultăți semnificative, precum intensificarea schimbărilor climatice, presiunile economice, disparitățile sociale și reconfigurarea lanțurilor de aprovizionare globale. În paralel cu progresele remarcabile în reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și promovarea economiei circulare, persistă deficiențe în gestionarea deșeurilor, conservarea biodiversității și extinderea infrastructurilor energetice. Lucrarea subliniază necesitatea unor abordări integrate, adaptate particularităților naționale, pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă și consolidarea coeziunii la nivel european și internațional.

Cuvintele cheie: *biodiversitate, economie circulară, tranziție energetică, provocări de mediu, cadrul global, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, integrarea politicilor, echitate socială, obiectivele de dezvoltare durabilă.*

Introducere

În ultimul timp, discuțiile despre dezvoltarea durabilă au devenit tot mai frecvente și relevante. Acest concept câștigă popularitate pe măsură ce factorii de decizie conștientizează impactul negativ al unei dezvoltări intensive, orientate exclusiv spre obținerea unor profituri ambițioase de către afacerile economice din diverse sectoare. Problemele legate de schimbările climatice și efectele acestora pe termen lung asupra vieții și mediului înconjurător sunt din ce în ce mai vizibile, însă acțiunile concrete și eficiente pentru reducerea acestor efecte negative rămân insuficiente. Acest lucru este confirmat și în Raportul Organizației Națiunilor Unite din anul 2024, privind obiectivele definite de Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă. Raportul evidențiază progrese limitate în atingerea obiectivelor ODD, doar 17% fiind pe drumul cel bun, în timp ce o treime au stagnat sau regresat. Pandemia, conflictele, criza climatică și inechitățile sistemice amplifică dificultățile globale, afectând în special țările în curs de dezvoltare, care beneficiază de sprijin internațional insuficient. Inegalitățile, pierderea biodiversității și criza climatică se agravează, iar conflictele majore au dus la un număr record de 120 de milioane de persoane strămutate. Perspectivele economice pe termen mediu rămân precare pentru multe state vulnerabile [1]. Toate acestea amplifică necesitatea unor acțiuni concrete, susținute și de declarația realizată de Secretarul General al Fondului Națiunilor Unite António Guterres, „avem un plan de salvare în fața noastră, în declarația politică a Summitului privind obiectivele dezvoltării durabile. Acum este momentul să ridicăm cuvintele declarației de pe pagină și să investim în dezvoltare la scară mai mare ca niciodată” [1, p.51].

1. Contextul dezvoltării sustenabile la nivel global și european

Dezvoltarea sustenabilă reprezintă o prioritate globală, susținută de o serie de inițiative internaționale majore. Necesitatea unei tranziții către dezvoltarea sustenabilă a condus la o serie de acorduri și inițiative globale, fiecare contribuind la crearea unui cadru integrat pentru coordonarea acțiunilor la nivel global, regional și național.

Principalele inițiative globale au fost sintetizate în tabelul 1.

Tabelul 1. Lista inițiativelor globale privind dezvoltarea durabilă

Nr.	Denumirea inițiativei globale	Anul adoptării	Scopul de bază
1.	Agenda 2030 și Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD)	2015	Stabilirea a 17 obiective universale care să integreze dimensiunile economică, socială și de mediu, cu termen de implementare până în 2030
2.	Acordul de la Paris	2015	Limitarea încălzirii globale la sub 2° C și promovarea tranziției energetice sustenabile
3.	Convenția privind diversitatea biologică (CBD)	1992	Conservarea biodiversității și utilizarea sustenabilă a resurselor naturale
4.	Programul Națiunilor Unite pentru mediu (UNEP)	1972	Implementarea politicilor pentru protecția mediului și promovarea economiei verzi.
5.	Inițiativa privind finanțarea durabilă (UNDP)	2019	Mobilizarea resurselor financiare pentru implementarea proiectelor durabile
6.	Inițiativa globală pentru energie durabilă pentru toți (SEforALL)	2011	Asigurarea accesului universal la energie curată și accesibilă.
7.	Fondul verde pentru climă (GCF)	2010	Sprijinirea țărilor în curs de dezvoltare în adaptarea la schimbările climatice
8.	Parteneriate public-private pentru dezvoltare durabilă: <ul style="list-style-type: none"> ▪ UN Global Compact ▪ WBCSD 	2000 1995	Implicarea sectorului privat în promovarea practicilor durabile

Sursa: sintetizat de autor în baza [1-6]

Momentul istoric din luna septembrie 2015 de adoptare a 17 obiective globale pentru dezvoltare durabilă a impulsionat preocupările tuturor țărilor pentru asigurarea posibilităților generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi. Aceste 17 obiective sunt universale, transformativă și centrate pe oameni, vizând eliminarea sărăciei în toate formele sale, inclusiv a sărăciei extreme, considerată principala provocare globală și o condiție esențială pentru dezvoltarea

durabilă. Agenda 2030 și obiectivele de dezvoltare durabilă urmărește integrarea echilibrată a celor trei dimensiuni ale dezvoltării durabile: economică, socială și de mediu, până în 2030, construind pe baza progreselor realizate prin obiectivele de dezvoltare ale mileniului și abordând aspectele rămase nerezolvate [2].

Adoptarea obiectivelor globale pentru dezvoltare durabilă (ODD) creează un cadru universal care ghidează eforturile guvernelor, organizațiilor internaționale și actorilor privați în direcția unei dezvoltări echilibrate și sustenabile. Acest cadru oferă un set comun de obiective și ținte care pot fi adaptate la contextul local, dar rămân ancorate în priorități globale, cum ar fi eradicarea sărăciei, reducerea inegalităților, combaterea schimbărilor climatice și promovarea prosperității economice.

Prin urmare, stabilirea unui limbaj comun și a unor obiective măsurabile, cadrul permite generarea efectelor de coordonare eficientă între guvernele naționale și organizațiile internaționale, asigurând alinierea politicilor și a resurselor pentru atingerea țăintelor; mobilizarea actorilor privați, care devin parteneri cheie în implementare, prin inovație, investiții și responsabilitate socială corporativă; monitorizare și raportare globală, oferind un mecanism transparent pentru măsurarea progresului și identificarea decalajelor. În plus, acest cadru contribuie la reducerea fragmentării și promovarea sinergiilor între diverse inițiative locale, regionale și internaționale. Prin integrarea dimensiunilor economice, sociale și de mediu, asigură o abordare holistică și sustenabilă a provocărilor globale.

Inițiativele globale prezentate denotă faptul că dezvoltarea sustenabilă este mai mult decât o necesitate – reprezintă o obligație morală și strategică pentru menținerea echilibrului global și pentru asigurarea unui viitor prosper pentru toți cetățenii. În acest sens, Uniunea Europeană (UE) reprezintă un exemplu de ambiție în domeniu, promovând colaborarea dintre instituții, cetățeni și sectorul privat. UE se poziționează ca lider global în combaterea schimbărilor climatice și în promovarea dezvoltării sustenabile. Este de remarcat faptul că UE joacă un rol esențial în promovarea dezvoltării sustenabile printr-un cadru cuprinzător de strategii și politici care abordează provocările economice, sociale și de mediu. Strategiile UE sunt interconectate cu inițiativele internaționale, consolidând angajamentele globale precum Agenda 2030 și Acordul de la Paris. Printre principalele strategii și inițiative ale UE putem evidenția cele prezentate în tabelul 2.

Tabelul 2. Lista inițiativelor și strategiilor UE privind dezvoltarea durabilă

<i>Nr.</i>	<i>Strategiile și inițiativele UE</i>	<i>Anul adoptării</i>	<i>Scopul de bază</i>	<i>Obiectivele țintă</i>
1.	Pactul Verde European (European Green Deal)	2019	Transformarea UE într-o economie neutră din punct de vedere climatic până în 2050	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu 55% până în 2030. ▪ Protecția biodiversității și restaurarea ecosistemelor degradate. ▪ Promovarea economiei circulare și reducerea deșeurilor. ▪ Asigurarea tranziției energetice prin utilizarea surselor regenerabile și eficiența energetică.
2.	Strategia UE pentru Biodiversitate 2030	2020	Conservarea biodiversității și inversarea pierderii acesteia până în 2030	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Crearea de arii protejate pentru 30% din suprafața terestră și maritimă a UE. ▪ Plantarea a cel puțin 3 miliarde de copaci până în 2030. ▪ Reducerea utilizării pesticidelor cu 50%.
3.	Planul de Acțiune pentru Economia Circulară	2020	Crearea unui model economic sustenabil prin reducerea	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea ratei de reciclare și reutilizare. ▪ Reducerea deșeurilor plastice.

Nr.	Strategiile și inițiativele UE	Anul adoptării	Scopul de bază	Obiectivele țintă
			consumului de resurse naturale	<ul style="list-style-type: none"> Dezvoltarea unui lanț valoric sustenabil în sectoare precum construcțiile, textilele și electronicele.
4.	Strategia „De la Fermă la Furculiță” (Farm to Fork Strategy)	2020	Asigurarea unui sistem alimentar sustenabil în UE	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea cu 50% a utilizării pesticidelor și anti-microbienele. Creșterea ponderii agriculturii ecologice la 25% până în 2030. Reducerea risipei alimentare cu 50%.
5.	Agenda UE pentru Dezvoltare Durabilă	2016	Integrarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) în politicile interne și externe ale UE	<ul style="list-style-type: none"> Sprijinirea statelor membre în implementarea ODD. Promovarea egalității de gen, a educației de calitate și a incluziunii sociale. Consolidarea cooperării internaționale pentru atingerea țintelor globale.
6.	Strategia UE privind Adaptarea la Schimbările Climatice	2021	Creșterea rezilienței UE la impactul schimbărilor climatice	<ul style="list-style-type: none"> Integrarea măsurilor de adaptare în toate politicile publice. Sprijinirea comunităților și ecosistemelor vulnerabile. Investiții în soluții bazate pe natură și infrastructuri reziliente.
7.	Politica de Coeziune a UE	2021	Reducerea disparităților regionale și promovarea unei dezvoltări sustenabile și incluzive	<ul style="list-style-type: none"> Investiții în infrastructuri verzi și energie curată. Sprijinirea economiilor locale și crearea de locuri de muncă durabile.
8.	Inițiativa „NextGenerationEU”	2020	Redresarea economică post-COVID-19 prin investiții sustenabile	<ul style="list-style-type: none"> Finanțarea proiectelor de energie verde și digitalizare. Crearea unui fond de redresare în valoare de 750 miliarde de Euro.

Sursa: sintetizat de autor în baza [7-14]

Strategiile și inițiativele UE pentru dezvoltare sustenabilă, prezentate în tabelul 2 sunt profund interconectate cu inițiativele internaționale, reflectând angajamentul UE de a contribui la realizarea țintelor globale. Prin abordări integrate, UE sprijină atât acțiunile interne, cât și cooperarea globală pentru tranziția către un viitor mai sustenabil.

2. Succesele UE în domeniul dezvoltării sustenabile

Dezvoltarea sustenabilă reprezintă un obiectiv esențial și integrator pentru Uniunea Europeană, vizând îmbunătățirea constantă a standardului de viață și a bunăstării pentru generațiile actuale și viitoare, prin armonizarea creșterii economice, protejarea mediului și promovarea echității sociale, implementând măsuri inovatoare și ambițioase pentru a atinge neutralitatea climatică și a promova sustenabilitatea.

Potrivit „Raportului de analiză prospectivă strategică pentru 2023. Sustenabilitatea și bunăstarea oamenilor, în centrul autonomiei strategice deschise a Europei.”, succesele concrete înregistrate de UE în realizarea obiectivelor de dezvoltare sustenabilă includ [16]:

- Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră: UE a reușit să își reducă amprenta internă de carbon cu 13% în ultimul deceniu, demonstrând o decuplare a creșterii economice de utilizarea intensivă a resurselor naturale.

- Progrese în tranziția către o economie circulară: UE a adoptat politici și a sprijinit inovațiile care promovează reducerea deșeurilor, reciclarea și utilizarea eficientă a resurselor, de exemplu în sectoarele agroalimentar și maritim.
- Investiții semnificative în acțiuni climatice: cel puțin 30% din bugetul UE pentru perioada 2021-2027 (aproximativ 578 de miliarde Euro) sunt alocate acțiunilor climatice și tranziției verzi.
- Lider global în tehnologiile ecologice: UE a sprijinit dezvoltarea unor tehnologii avansate, precum hidrogenul verde, materialele sustenabile și soluții inovatoare pentru eficiența energetică.
- Indicatori inovativi pentru măsurarea progresului: dezvoltarea și integrarea unor indicatori complementari pentru PIB, care includ factori precum sănătatea, educația și impactul de mediu, oferind o viziune mai holistică asupra progresului economic și progresului sustenabilității.
- Creșterea nivelului de conștientizare și implicare publică: ponderea semnificativă din populație, în special tinerii, susțin măsurile legate de schimbările climatice și recunosc beneficiile acestora asupra sănătății și bunăstării.
- Diminuarea inegalităților între statele membre: în ultimele decenii, diferențele de bunăstare economică și socială între statele membre s-au redus, consolidând coeziunea europeană.

Realizările listate demonstrează progresul UE în direcția dezvoltării durabile, concretizând planurile și angajamentele în rezultate măsurabile. Printre țările servite drept model în spațiul european la capitolul performanțele dezvoltării sustenabile pot fi remarcate țările nordice.

Modelul nordic al dezvoltării durabile din Uniunea Europeană este recunoscut ca unul dintre cele mai avansate și eficiente modele din lume, bazat pe o combinație unică de prosperitate economică, coeziune socială și protecție a mediului. Țările nordice (Danemarca, Suedia, Norvegia, Finlanda și Islanda) se remarcă prin politici și practici care urmăresc un echilibru armonios între aceste trei dimensiuni ale dezvoltării durabile.

Promovând principiile dezvoltării sustenabile, aceste țări au dovedit prin intermediul politicilor publice de guvernare avansate, implementării economiei verzi, dezvoltării sistemelor sociale robuste, protecției mediului, investițiilor în educația și conștientizarea publică și cooperării globale au probat excelența în performanța sustenabilă.

Argumente care susțin afirmațiile prezentate atestă că Țările nordice se bazează pe instituții solide, o guvernare transparentă și un nivel ridicat de implicare civică. Politicile sunt bine coordonate între nivelurile național, regional și local, iar deciziile se bazează pe dovezi și pe consultări ample cu cetățenii. Modelul nordic pune accent pe tranziția către o economie circulară și pe inovațiile tehnologice care sprijină sustenabilitatea. De exemplu, Suedia și Danemarca sunt lideri în utilizarea surselor de energie regenerabilă, cum ar fi energia eoliană și bioenergia.

La fel, Țările nordice sunt recunoscute pentru politicile lor sociale progresive, care promovează egalitatea de gen, accesul universal la educație și sănătate, și reducerea inegalităților sociale. Aceste măsuri contribuie la o coeziune socială puternică, esențială pentru sustenabilitate pe termen lung. Regiunile nordice au implementat politici stricte pentru protecția mediului și a biodiversității, precum limitarea poluării industriale, conservarea pădurilor și protejarea ecosistemelor marine. De exemplu, Norvegia investește masiv în protecția resurselor marine și în tehnologii sustenabile în industria petrolieră.

Sistemele de educație nordice sunt orientate către promovarea valorilor sustenabilității încă de la o vârstă fragedă. O populație bine informată și conștientă de impactul acțiunilor asupra mediului sprijină implementarea politicilor durabile.

Prin urmare, Țărilor nordice este pe măsură acordat titlul de lideri în promovarea sustenabilității la nivel global, sprijinind inițiative internaționale precum Agenda 2030 a Națiunilor Unite și Acordul de la Paris privind schimbările climatice.

3. Provocările întâmpinate de UE în domeniul dezvoltării sustenabile

Uniunea Europeană, în eforturile sale de a implementa principiile dezvoltării durabile, se confruntă cu o serie de provocări complexe, generate de interacțiunea dintre obiectivele economice, sociale și de mediu. Noile conflicte, escaladarea celor existente, strămutările în masă, crizele financiare și riscurile pandemice reprezintă exemple de potențiale crize viitoare. În plus, amploarea fără precedent a tranzițiilor economice și energetice ridică diverse dificultăți care afectează sustenabilitatea socială și economică, prezentată în figura 1.

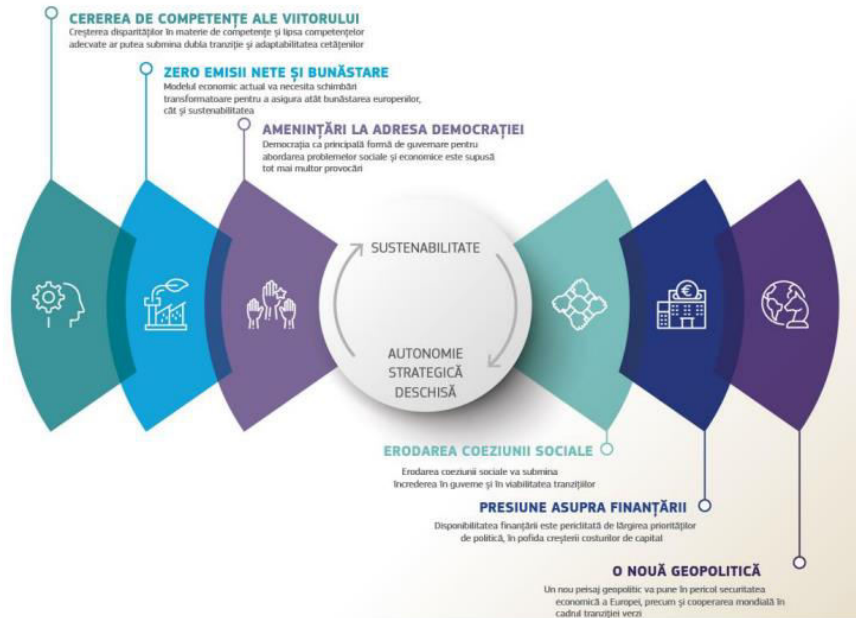

Figura 1. Principalele provocări pentru tranziția UE către sustenabilitate

Sursa: preluat de autor din [16, p.2]

Provocările reflectate în Figura 1 conturează aspectele scenei geopolitice globale care este într-o continuă transformare, caracterizată de rivalități economice, tehnologice și diplomatice între actorii majori precum SUA, China și Federația Rusă, dar și de eforturile țărilor emergente de a-și crește influența pe scena internațională [16].

UE se confruntă cu o concurență la nivel mondial, în care inițiative precum Global Gateway încearcă să contracareze proiecte rivale, cum ar fi Belt and Road al Chinei, pentru a promova investiții sustenabile și echitabile. Globalizarea suferă presiuni majore, evidențiate de vulnerabilitățile lanțurilor de aprovizionare, dependențele strategice ale UE și reconfigurarea fluxurilor comerciale globale, care afectează accesul la resurse critice pentru tranziția verde și digitală [16].

Inițiativele UE privind sustenabilitatea sunt contestate în unele regiuni ale lumii, în special în țările emergente, unde se ridică întrebări despre impactul acestora asupra dezvoltării economice și sociale. În acest context complex, sprijinirea multilateralismului și reformarea instituțiilor globale devin priorități esențiale pentru a menține stabilitatea economică și pentru a facilita tranzițiile energetice și ecologice [16].

UE traversează un moment esențial care impune o mobilizare coordonată a factorilor de decizie și a mediului de afaceri pentru a consolida poziția sa de lider în competiția globală pentru o industrie cu emisii nete zero. Sustenabilitatea va deveni un pilon central al avantajului competitiv pe termen lung al UE, contribuind la creșterea cotei de piață pentru produse, servicii și tehnologii sustenabile, atrăgând totodată investiții și talente la nivel global [16].

Prin urmare, provocările majore cu care Uniunea Europeană se confruntă în atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă includ [16]:

- Schimbările climatice și de mediu manifestate prin impactul tot mai mare al crizei climatice și al pierderii biodiversității asupra economiilor și societăților. Această problemă determină necesitatea de a decupla creșterea economică de utilizarea resurselor naturale finite.

- Provocări geopolitice care se conturează prin instabilitate cauzată de conflictele globale. Tensiunile geopolitice crescute între marile puteri, cum ar fi SUA și China, care afectează colaborarea internațională esențială pentru tranziția verde.
- Presiuni economice și financiare. Necesitatea unor investiții de peste 620 miliarde Euro anual pentru a îndeplini obiectivele Pactului Verde. Lacune în finanțarea privată și absența unei piețe unice de capital bine funcționale în UE.
- Lipsa competențelor necesare determinat de deficitul de forță de muncă calificată în sectoare critice pentru tranziția verde, cum ar fi energia regenerabilă și tehnologiile ecologice. Discrepanțele în competențele tehnice și digitale ale populației.
- Inegalități sociale și teritoriale care sunt evidențiate prin creșterea diferențelor de bunăstare și oportunități în interiorul statelor membre. Vulnerabilitatea gospodăriilor cu venituri mici la costurile crescute ale tranziției verzi, precum energia și alimentele.
- Reconfigurarea lanțurilor de aprovizionare globale care a apărut ca consecința la problema fragilității lanțurilor de aprovizionare evidențiată în perioada de pandemie și de instabilitatea geopolitică ceea ce a cauzat dependența UE de importuri critice pentru tranziția verde.
- Eșecuri în coeziunea socială determinată de riscuri crescute de sărăcie energetică și excluziune socială pentru anumite segmente ale populației, ceea ce a derivat în scăderea încrederii în instituții și în democrație din cauza inegalităților și polarizării sociale.
- Necesitatea unei guvernante democratice mai puternice, detectată în urma creșterii tendințelor populiste și scăderea participării la viața democratică, ceea ce subminează sprijinul pentru reformele durabile.

Aceste provocări sunt interconectate și necesită soluții integrate care să îmbine dimensiunile economice, sociale și de mediu ale sustenabilității.

Implementarea politicilor Uniunii Europene în domeniul dezvoltării sustenabile reprezintă o provocare majoră pentru statele membre, având în vedere diversitatea contextelor economice, sociale și geografice. În continuare ne propunem să subliniem unele exemple de eșecuri și dificultăți în domeniul sustenabilității în statele membre ale UE întâmpinate în procesul de aliniere la obiectivele europene.

România – gestionarea insuficientă a deșeurilor. România se confruntă cu dificultăți semnificative în ceea ce privește implementarea unui sistem eficient de gestionare a deșeurilor. Rata de reciclare a deșeurilor municipale în 2022 a fost de doar 12,3%, mult sub media UE de 48,7% [17]. Lipsa infrastructurii adecvate, a educației ecologice și a unor mecanisme eficiente de colectare selectivă reprezintă bariere majore în atingerea obiectivelor europene privind economia circulară.

Polonia – dependența de cărbune. Polonia rămâne una dintre cele mai dependente state membre de energia produsă din cărbune, care reprezintă aproximativ 70% din mixul său energetic [18]. Această dependență îngreunează tranziția către surse regenerabile, iar investițiile insuficiente în infrastructura de energie verde încetinesc ritmul reducerii emisiilor de carbon. În același timp, regiunile miniere din Polonia se confruntă cu provocări socio-economice semnificative, legate de pierderea locurilor de muncă și de tranziția justă. În politica energetică a Poloniei până în 2040 (PEP2040), publicată în noiembrie 2019 și adoptată în februarie 2021, se preconizează că producția din centralele pe cărbune va rămâne relativ stabilă, scăzând doar ușor la 113 TWh în 2030, pentru a ocupa o cotă redusă, de 56 %, pe o piață mai mare. Se preconizează că sursele regenerabile de energie vor crește până la o cotă de 32 %, restul provenind de la noile centrale nucleare și pe gaz [18].

Grecia – impactul schimbărilor climatice asupra agriculturii. Grecia a fost grav afectată de schimbările climatice, care au generat secete prelungite și fenomene meteorologice extreme, afectând puternic sectorul agricol, responsabil pentru 4% din PIB-ul țării [19]. Lipsa investițiilor în tehnologii agricole reziliente la climă și gestionarea insuficientă a resurselor de apă contribuie la dificultăți în menținerea productivității agricole.

Germania – întârzieri în extinderea rețelelor energetice. Germania, deși un lider în implementarea surselor regenerabile, se confruntă cu întârzieri semnificative în extinderea infrastructurii pentru distribuția energiei. Rețelele de transport al energiei nu sunt suficient de

dezvoltate pentru a susține producția crescută de energie eoliană din nord și transferul acesteia către sudul industrializat [20]. Acest deficit afectează stabilitatea pieței energetice și eficiența tranziției energetice.

Italia – poluarea aerului în marile orașe. Italia se confruntă cu probleme cronice de poluare a aerului, în special în nordul țării, unde regiunea Po Valley înregistrează niveluri ridicate de particule fine (Particulate Matter 2.5), peste limitele recomandate de Organizația Mondială a Sănătății [21]. Emisiile provenite din transport, industrie și încălzirea locuințelor contribuie la această situație, iar politicile locale au întâmpinat dificultăți în implementarea unor soluții eficiente de reducere a poluării.

O mare parte a populației urbane din Europa locuiește în orașe unde standardele UE privind calitatea aerului, menite să protejeze sănătatea umană, sunt frecvent încălcate. Poluarea aerului continuă să afecteze semnificativ sănătatea oamenilor, mai ales în mediul urban. Aceste consecințe asupra sănătății generează costuri economice considerabile, incluzând reducerea speranței de viață, creșterea cheltuielilor medicale și scăderea productivității prin pierderea zilelor de muncă. Principalii poluanți responsabili pentru impactul negativ asupra sănătății sunt particulele în suspensie, dioxidul de azot și ozonul la nivelul solului [21].

Ungaria – probleme în conservarea biodiversității. Ungaria întâmpină dificultăți în conservarea biodiversității, în special în zonele umede și ecosistemele agricole, din cauza practicilor intensive de agricultură și a fragmentării habitatelor naturale [22]. Măsurile de protecție sunt adesea insuficiente, iar implementarea directivelor UE privind natura și biodiversitatea rămâne incompletă.

Exemplul statelor prezentate evidențiază că implementarea politicilor europene de sustenabilitate implică provocări diverse, care reflectă particularitățile fiecărui stat membru. Adaptarea necesită o combinație de măsuri financiare, legislative și educaționale, susținute de o cooperare strânsă între actorii locali, naționali și europeni. Lipsa progresului în aceste domenii riscă să submineze obiectivele climatice ale UE și să accentueze disparitățile dintre statele membre. Astfel, o abordare mai integrată și o alocare mai echitabilă a resurselor devin esențiale pentru atingerea unui viitor sustenabil.

Procesul de tranziție către dezvoltarea durabilă a demonstrat că abordările clasice, centrate exclusiv pe o singură dimensiune economică, socială sau de mediu nu sunt suficiente pentru a răspunde provocărilor complexe și interconectate ale lumii contemporane. În acest context, analiza lecțiilor învățate din implementarea politicilor existente este de importanță majoră pentru îmbunătățirea strategiilor viitoare. Prin integrarea unor perspective multidimensionale, coordonare internațională și mecanisme de monitorizare, precum și prin implicarea tuturor actorilor relevanți, politicile pot fi ajustate pentru a răspunde mai bine diversității contextelor naționale și regionale.

Dinamica diversă a statelor membre UE a evidențiat importanța adaptării politicilor la particularitățile economice, sociale și geografice locale. Politicile uniforme, aplicate fără a ține cont de aceste caracteristici, riscă să genereze rezultate ineficiente sau chiar să creeze dezechilibre. În schimb, sprijinul direcționat către țările cu capacități reduse de implementare poate contribui la reducerea disparităților și la consolidarea coeziunii în cadrul Uniunii Europene. Integrarea soluțiilor pentru problemele apărute în elaborarea politicilor viitoare este esențială pentru a depăși provocările actuale și a atinge obiectivele ambițioase de dezvoltare sustenabilă.

Concluzii

Analiza realizată în prezentul articol evidențiază progresele remarcabile și provocările persistente în implementarea dezvoltării sustenabile la nivel european. Printre realizările esențiale ale UE se numără reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, integrarea economiei circulare și adoptarea unor strategii ambițioase precum Pactul Verde European și Strategia pentru Biodiversitate 2030. De asemenea, UE a demonstrat capacitatea de a mobiliza resurse și de a încuraja colaborarea între statele membre și sectorul privat. Însă este de menționat și provocările semnificative, precum gestionarea deșeurilor, protecția biodiversității, extinderea infrastructurii energetice și decalajele economice și sociale dintre statele membre. Aceste aspecte evidențiază necesitatea unor politici mai bine adaptate la contextul specific al fiecărei țări și a unor mecanisme eficiente de monitorizare.

Analizând provocările și realizările statelor membre ale Uniunii Europene, se evidențiază necesitatea implementării unor recomandări strategice pentru optimizarea practicilor de dezvoltare durabilă în cadrul UE, dintre care se pot sublinia următoarele:

- Consolidarea mecanismelor de coordonare și raportare, prin introducerea unor instrumente mai eficiente pentru a măsura progresul și pentru a facilita ajustarea strategiilor în funcție de nevoi.
- Investiții sporite în tranziția verde, stabilind prioritățile în alocări de resurse pentru infrastructura verde, energia regenerabilă și dezvoltarea economiei circulare, cu un sprijin direcționat către statele membre cu capacități reduse.
- Promovarea educației și conștientizării publice, ce poate fi realizat doar cu efortul substanțial în implementarea unor programe educaționale care să promoveze valorile sustenabilității și să încurajeze participarea activă a cetățenilor în inițiativele ecologice.
- Adaptarea politicilor la specificul locale, care ar asigura dezvoltarea unor strategii flexibile corelate cu diversitatea economică, socială și geografică din cadrul UE, pentru a valida o tranziție justă și echitabilă.
- Îmbunătățirea colaborării cu sectorul privat prin crearea parteneriatelor publice-private eficiente, promovând stimularea inovației și atragerea investițiilor prin mecanisme și instrumente financiare atractive.

Într-un context global caracterizat de interdependență și provocări comune, experiența UE în implementarea dezvoltării sustenabile devine un punct de referință pentru alte regiuni și state. Modelul UE, construit pe baza unor cadre internaționale solide și a unor politici integrate, oferă practici valoroase privind abordarea multidimensională a sustenabilității. Analiza acestor rezultate și provocări nu doar că sprijină îmbunătățirea propriilor strategii, dar poate inspira adaptarea acestora în alte contexte regionale și naționale, contribuind astfel la o tranziție globală mai eficientă către un viitor durabil.

Cadrele de politici precum Agenda 2030 și Pactul Verde European pot fi adaptate la diferite contexte regionale, oferind lecții privind coordonarea internațională, mobilizarea resurselor și implicarea actorilor relevanți. În același timp, provocările UE subliniază importanța adaptării politicilor la contextul local, o lecție esențială pentru țările în curs de dezvoltare sau pentru organizațiile regionale care doresc să implementeze politici similare. De asemenea, abordările inovatoare în domeniul economiei circulare și al tranziției energetice pot inspira soluții adaptate altor regiuni, consolidând cooperarea globală pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare sustenabilă.

În concluzie, rezultatele obținute evidențiază atât progresele semnificative, cât și provocările persistente în implementarea principiilor dezvoltării durabile în Uniunea Europeană. Acestea conturează un cadru de referință valoros pentru alte state și regiuni, oferind direcții clare în procesul de tranziție către sustenabilitate. Adoptarea unor politici integrate, sprijinirea coordonării internaționale, implicarea actorilor relevanți și adaptarea măsurilor la specificul local constituie elemente esențiale pentru asigurarea eficienței și sustenabilității intervențiilor. În contextul global actual, caracterizat de dinamica schimbărilor rapide și de complexitatea crizelor multiple, elaborarea unor soluții flexibile, multidimensionale și adaptabile va fi indispensabilă pentru construirea unui viitor echitabil, rezilient și durabil.

Acknowledgments. The research was carried out in the framework of the research subprogram 020408 "Research on ensuring sustainable development and increasing the competitiveness of the Republic of Moldova in the European context".

Referințe

1. The Sustainable Development Goals Report 2024, [accesat 01.10.2024]. Disponibil: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2024>
2. Transforming our world: the 2030 agenda for sustainable development A/RES/70/1, [accesat 01.10.2024]. Disponibil: <https://sdgs.un.org/publications/transforming-our-world-2030-agenda-sustainable-development-17981>
3. The Paris Agreement, [accesat 01.10.2024]. Disponibil: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>
4. United Nations Environment Programme, [accesat 01.10.2024]. Disponibil: <https://www.unep.org/>

5. Sustainable Energy for All, [accesat 03.10.2024]. Disponibil: <https://www.seforall.org/>
6. Green Climate Fund. [accesat 03.10.2024]. Disponibil: <https://www.greenclimate.fund/>
7. European Green Deal - Brussels, 11.12.2019 COM(2019) 640 final, [accesat 04.10.2024]. Disponibil: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
8. EU Biodiversity Strategy for 2030 – COM (2020) 380 final, [accesat 08.10.2024]. Disponibil: https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_en
9. A New Circular Economy Action Plan – COM(2020) 98 final, [accesat 10.10.2024]. Disponibil: <https://www.eea.europa.eu/policy-documents/com-2020-98-final-a>
10. Farm to Fork Strategy – COM(2020) 381 final, [accesat 10.10.2024]. Disponibil: https://food.ec.europa.eu/system/files/2020-05/f2f_action-plan_2020_strategy-info_en
11. Next Steps for a Sustainable European Future – COM(2016) 739 final, [accesat 10.10.2024]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM:2016:739:FIN>
12. EU Strategy on Adaptation to Climate Change – COM(2021) 82 final, [accesat 22.10.2024]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2021%3A82%3AFIN>
13. Cohesion Policy 2021-2027 Overview, [accesat 24.10.2024]. Disponibil: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/how/priorities_en
14. NextGenerationEU Recovery Plan, [accesat 1.11.2024]. Disponibil: https://next-generation-eu.europa.eu/recovery-and-resilience-facility_en
15. The Report of Leveraging the synergies of EU accession and the SDGs for the sustainable development of Moldova, [accesat 1.11.2024]. Disponibil: <https://eu4moldova.eu/ro/raportul-obiectivelor-de-dezvoltare-durabila-2024/>
16. Comisia Europeană 2023, Comunicare a Comisiei către Parlamentul European și Consiliu, Bruxelles, 6.7.2023 COM(2023) 376 final. Raportul de analiză prospectivă strategică pentru 2023. Sustenabilitatea și bunăstarea oamenilor, în centrul autonomiei strategice deschise a Europei, [accesat 1.11.2024]. Disponibil: www.IPEX.eu
17. Eurostat, 2022 [accesat 1.11.2024]. Disponibil: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_11_60/default/table?lang=en
18. Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy (PIG-PIB – the Polish Geological Institute, a National Research Institute) as at 31 December 2022 [accesat 3.11.2024]. Disponibil: https://euracoal.eu/info/country-profiles/poland-8/?utm_source=chatgpt.com
19. OECD (2024), OECD Economic Outlook, Volume 2024 Issue 1: An unfolding recovery, OECD Publishing, Paris, [accesat 1.11.2024]. Disponibil: <https://doi.org/10.1787/69a0c310-en>.
20. Public Net Electricity Generation 2023 in Germany: Renewables Cover the Majority of the Electricity Consumption for the First Time, [accesat 5.11.2024]. Disponibil: <https://www.ise.fraunhofer.de/>
21. Italy – air pollution country fact sheet, <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/maps-and-charts/italy-air-pollution-country-2023-country-fact-sheets>
22. Corporate partnerships report fy 2023 WWF-Hungary March, 2024, [accesat 5.11.2024]. Disponibil: https://wwf.hu/wp-content/uploads/2024/04/Corporate-partnerships-report_FY23_WWF_Hungary.pdf